

ARBETSPOLITISKA UTSKOTTETS UTLÅTANDE 4/1999 rd

Statsrådets EU-redogörelse med anledning av förberedelserna för Världshandelsorganisationen WTO:s nya förhandlingsrunda (The Millennium Round)

Till stora utskottet

INLEDNING

Remiss

Stora utskottet sände den 14 juli 1999 statsrådets EU-redogörelse med anledning av förberedelserna för Världshandelsorganisationen WTO:s nya förhandlingsrunda E 15/1999 rd till arbetspolitiska utskottet för kännedom. Stora utskottet sände den 7 maj 1999 statsrådets EU-redogörelse i samma ärende till utskottet för kännedom och eventuella åtgärder.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- linjedirektör Kim Luotonen, enhetschef Hannele Tikanvaara och EU-assistent Mia Peltonen, utrikesministeriet
- äldre regeringssekreterare Liisa Heinonen, arbetsministeriet
- handelspolitiske sekreteraren Mika Rönkkö, Servicecentrum för biståndssamarbete
- chefsekonomen Peter J. Boldt, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
- direktören för internationella ärenden Erik Forsman, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- chefsekonomen Pasi Holm, Företagarna i Finland.

STATSRÅDETS EU-REDOGÖRELSE

Förslaget

Utskottet har behandlat Europeiska kommissionens meddelande, som kommissionen godkände den 8 juli 1999, om EU:s strategi inför WTO:s millennierunda. Utskottet har vid behandlingen av ärendet i enlighet med sitt behörighetsområde koncentrerat sig på arbetsnormerna under förhandlingsrundan.

I kommissionens dokument finns ett särskilt avsnitt om handel och grundläggande arbetsnormer. Enligt avsnittet är Europeiska unionen och dess medlemsstater starkt engagerade i att främ-

ja demokratin, respekten för de mänskliga rättigheterna och rättsstaten. Engagemanget gäller utöver Europeiska unionens inre politik också dess yttre förbindelser och utvecklingspolitik. EU har konsekvent stött Internationella arbetsorganisationen (ILO) i dess arbete för att främja grundläggande arbetsnormer. Unionen har också inom ramen för det allmänna preferenssystemet GSP antagit stimulansåtgärder avsedda att driva på verkställigheten av de relevanta ILO-konventionerna.

Kommissionen har gett sitt stöd för att främja grundläggande arbetsnormer vid sina förbindelser med WTO. Exempelvis stödde kommissionen vid Singaporekonferensen 1996 inrättandet inom WTO av en arbetsgrupp för grundläggande arbetsnormer och internationell handel. Många utvecklingsländer betraktade förslaget som en otillåten inblandning i deras inre angelägenheter och ansåg att det leder till en förtäckt form av protektionism. Kommissionen betonar de internationellt erkända arbetsnormerna som ingår i de olika ILO-konventionerna bör främjas och införas med hjälp av stimulansåtgärder och dialog. Gemenskapen har inte för avsikt att använda handelssanktioner för att befordra arbetsnormerna.

Kommissionen välkomnar de betydande framsteg som under de senaste åren gjorts inom ILO och medger att detta organ är det mest lämpade för att uppnå verkliga framsteg på detta område. Kommissionen måste dock med beklagande konstatera att EU:s ansträngningar för att inrätta en arbetsgrupp inom WTO inte burit frukt.

Kommissionen erkänner att det inte finns några realistiska utsikter att nå enighet om att inrätta en arbetsgrupp inom WTO. Detta bör ändå inte tillåtas hindra framsteg. Kommissionen förespråkar en strategi i fem punkter för att man skall kunna göra framsteg i denna fråga under den nya förhandlingsrundan:

— I enlighet med deklarationen från ministtermötet i Singapore bör samarbetet mellan WTO och ILO ökas.

— Gemenskapen bör stödja en eventuell begäran från ILO om observatörsstatus i WTO.

— Gemenskapen bör föreslå att det sammankallas ett gemensamt möte på hög nivå mellan WTO och ILO om handel, globalisering och arbetsfrågor.

— Gemenskapen tillämpar en stimulansordning, som innebär att tredje länder som är berättigade till förmåner enligt Allmänna preferenssystemet kan få extra förmåner om de visar att de följer de grundläggande ILO-konventionerna på arbetsområdet. Arbetstagarnas rättigheter bör stärkas genom positiva åtgärder av detta slag, särskilt genom att utvecklingsländerna lättare får marknadstillträde för sin export, snarare än genom restriktiva handelsåtgärder.

— Gemenskapen bör inleda en fortlöpande dialog i dessa frågor med sina handelspartner liksom med den civila samhället i medlemsstaterna.

Statsrådets ståndpunkt

Statsrådet konstaterar att de allmänna linjerna i kommissionens dokument gällande formerna och sakinnehållet för förhandlingsrundan i stor utsträckning motsvarar de mål som har varit aktuella i de förberedande finländska diskussionerna.

I enlighet med kommissionens dokument utgör arbetsnormerna inte något ämne för förhandlingar under den kommande rundan men i fråga om dessa fastställs de vid ministtermötet i Singapore i december 1996 överenskomna principer (ickeingripande i utvecklingsländernas relativa konkurrensfördel).

Statsrådet anser att förhandlingsmålen bör vara på en realistisk nivå och att huvudansvaret för arbetsnormerna hör till ILO. Samarbetet mellan ILO och WTO bör dock utvecklas.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Kommissionen förordar i sitt meddelande en omfattande ny förhandlingsrunda inom Världshandelsorganisationen WTO. Kommissionen anser att en liberalisering av handeln främjar kon-

kurrensen, tillväxten och sysselsättningen. En utgångspunkt som begränsar sig endast till handelspolitiska faktorer anses vara för snäv, eftersom speciellt medborgaropinionen har förutsatt att även frågor om globalisering, fördelning av

välståndet, utveckling, miljö, hälsa samt arbetstagarnas och konsumenternas ställning bör behandlas. Utskottet omfattar ovan nämnda ställningstaganden om en omfattande förhandlingsrunda.

Utvecklingsländerna och industriländerna har divergerande åsikter i fråga om grundläggande arbetsnormer och handelspolitik. Artikel XX i det ursprungliga GATT-avtalet från 1947 tillåter ett förbud av import av varor som producerats med fångarbetskraft. Utvecklingsländerna har en negativ inställning till att arbetsrättsliga frågor skall ingå i ett handelspolitiskt system, eftersom de misstänker att industriländerna försöker skydda sin egenproduktion och avskaffa den konkurrensfördel som baserar sig på förmånliga arbetskraftskostnader i utvecklingsländerna.

År 1996 försökte man bilda en arbetsgrupp med uppgift att granska de grundläggande arbetsnormerna och den internationella handeln. Utvecklingsländerna motsatte sig inrättandet av arbetsgruppen, och kommissionen anser det vara osannolikt att inrättandet av arbetsgruppen skall lyckas nu heller. Kommissionen understryker att förhandlingsmålen bör vara realistiska och föreslår en förteckning på fem punkter genom vilka man kan försöka främja arbetsnormerna i handelspolitiken. I förteckningen ingår ett förslag om ett gemensamt möte på hög nivå mellan WTO och ILO om handel, globalisering och arbetsfrågor. Förslaget kan uppfattas som en motsvarighet till förslaget om inrättande av en arbetsgrupp. Utskottet anser att förslaget är värt understöd och hoppas att arrangemanget främjar en ändring i de låsta attityderna.

I internationella arbetsorganisationen ILO:s deklaration uppräknas som grundläggande arbetsnormer föreningsfrihet och rätt till kollektivförhandlingar, förbud mot tvångsarbete, avskaffande av barnarbete och diskrimineringsförbud i arbetslivet. Utskottet anser att det är viktigt att de grundläggande normernas betydelse beaktas och genomförs effektivt under den nya förhandlingsrundan. De grundläggande arbetsnormerna har en egen självständig betydelse och de bör inte ingå i agendan för förhandlingsrundan endast av förhandlingstaktiska skäl. Utskottet an-

ser att de grundläggande normerna skyddar arbetstagarnas och barnens minimirättigheter som det inte är acceptabelt att pruta ned på. Det är fråga om mänskliga rättigheter och kränkningar av dem får inte innebära konkurrensfördel i den internationella handel.

När målen för WTO-förhandlingsrundan slås fast är det skäl att komma ihåg hur svårt och trögt det har varit att utveckla arbetslivsregler genom internationellt samarbete. Deklarationen om arbetsnormerna godkändes till exempel först förra året och i år godkändes deklarationen om förbud mot de värsta formerna av barnarbete. Takten för de resultat som uppnåtts hittills och utvecklingsländerna negativa inställning tyder på att de grundläggande arbetsnormerna inte kan främjas effektivt på kort sikt med hjälp av WTO-systemet. ILO är den egentliga internationella organisationen med ansvar för arbetslivsfrågor, och dess roll bör även i fortsättningen vara central. Utskottet menar att det är ändamålsenligt att även kommissionen understryker denna utgångspunkt i sina förhandlingsmål. Samarbetet mellan WTO och ILO bör främjas och ILO:s eventuella ansökan om observatörsstatus i handelsorganisationen bör få ett positivt mottagande. Hittills har ILO inte lämnat någon sådan ansökan och organisationen har understrukit att den håller sig till sin egen sektor och väntar det samma av andra.

ILO har inriktat sig på att speciellt hjälpa de mindre utvecklade länderna och understrukit betydelsen av positiva stimulansåtgärder. De positiva stimulansåtgärder ökar speciellt utvecklingsländernas beredskap att genomföra ILO-konventioner och främjar avskaffandet av barnarbetskraft. I kommissionens meddelande nämns att unionen tillämpar GSP-förmånssystemet, som tillåter tullförmåner beviljas utvecklingsländer. Systemet har hittills använts i begränsad utsträckning och det har kritiserats. Förmånssystemet borde förnyas och användas mer för att det på ett positivt sätt skall uppmuntra utvecklingsländerna att förnya produktionssätten och arbetslivet.

Besluten i WTO förutsätter enhällighet. Intagande av så kallade nya ämnen (handel och mil-

jö, handel och investeringar och arbetsnormer) i agendan för den nya förhandlingsrundan förutsätter därmed grundläggande ändringar i flera deltagande länders ställningstaganden. Hänsynen till arbetsnormerna bör sannolikt ökas och den negativa inställningen till en omfattande förhandlingsrunda mjukas upp genom att utreda hur det nuvarande systemet har fungerat och genom att genomföra nödvändiga reformer i systemet.

Medborgarnas åsikter om en liberalisering av den internationella handeln varierar. Den negativa inställningen påverkas till exempel av uppfattningarna om det existerande systemets orättvisor och dess negativa effekter på konsumentens ställning. Konsumenterna är i dag mera intresserade av hurdana och på vilket sätt produ-

cerade produkter de erbjuds. Utöver miljö-, hälso- och konsumentskyddssynpunkter borde konsumenterna ha en möjlighet att få information om huruvida mänskliga rättigheter, barnens grundläggande rättigheter och internationellt erkända grundläggande arbetsnormer efterlevs i produktens tillverkningsland. Utskottet anser att tillverkningslandet bör framgå av produkterna.

Utlåtande

Arbetspolitiska utskottet anför värdsamt som sitt utlåtande

att utskottet omfattar statsrådets ståndpunkt med de anmärkningar som framgår av motiveringen.

Helsingfors den 14 september 1999

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jouko Skinnari /sd
vordf. Kari Kantalainen /saml
medl. Lea Hiltunen /fkf
Anne Huotari /vänst
Risto Kuisma /ref
Esa Lahtela /sd
Jouni Lehtimäki /saml

Håkan Nordman /sv
Lauri Oinonen /cent
Pirkko Peltomo /sd
Sari Sarkomaa /saml
Anni Sinnemäki /gröna
Pekka Vilkuna /cent
Jaana Ylä-Mononen /cent.